

Talepapir

Samråd i Finansudvalget den 3. april 2013 om overenskomstforhandlingerne

Samrådsspørgsmål W

"Vil ministeren redegøre for formålet med, indholdet af og konklusioner og eller aftaler indgået mellem ledende ministre og embedsmænd samt KLs top på møde den 15. november 2012"

Samrådsspørgsmål X

"Vil ministeren redegøre for, hvordan han og/eller Finansministeriet har koordineret deres strategi i forhandlingerne om lærernes arbejdstid med KL?"

Samrådsspørgsmål Y

"Vil ministeren oplyse, om han har drøftet mulighederne for et regeringsindgreb i overenskomstforhandlingerne mellem KL og Danmarks Lærerforening med KL."

Indledning

- Den konflikt, vi står i nu, berører tusindvis af mennesker i hele landet. At kaste landet ud i en sådan konflikt er et meget alvorligt skridt, som man selvfølgelig kun tager, når der er meget alvorlige hensyn på spil.
- Men der er også meget alvorlige hensyn på spil. For det handler grundlæggende om at sikre vores børn og unge den bedst mulige uddannelse i de kommende mange år – og dermed om at ruste Danmark til fremtidens udfordringer.
- Derfor er jeg også glad for at få denne lejlighed til at fortælle Finansudvalget om forberedelsen og gennemførelsen af de overenskomstforhandlinger på det offentlige område, som desværre nu er endt i en konflikt efter over 3 måneders forhandlinger.
- Og i den forbindelse er jeg særligt glad for at få anledning til at få nogle af de mange myter og misforståelser, der er opstået omkring forløbet, manet i jorden.

- Udvalgets tre spørgsmål hænger naturligt sammen og angår samme forløb. Det giver derfor bedst mening at besvare spørgsmålene i sammenhæng.
- Jeg vil indlede med kort at ridse de generelle rammer for overenskomstforhandlingerne på det offentlige område op. Og derefter vil jeg vende mig mere uddybende til det forløb, som de tre udvalgs-spørgsmål konkret vedrører.

Fortrolighed

- Når vi kommer til det konkrete forhandlingsforløb, håber jeg på udvalgets forståelse for, at jeg vil være nødt til at holde mig til en mere overordnet redegørelse.
- Det skyldes, at det i sagens natur er afgørende i et overenskomstforløb, at parterne på begge sider af bordet har mulighed for at opretholde fortrolighed omkring forhandlingsstrategien og de nærmere overvejelser i forbindelse med forhandlingerne.
- Det har været et svært overenskomstforløb. Det skal der ikke herske nogen tvivl om. Men det er netop idéen, at den slags forhandlingsforløb kører i en lukket proces.
- Så den omstændighed, at hverken arbejdsgiversiden eller arbejdstagersiden, for den sags skyld, udbasunerer, hvad der sker bag lukkede døre, er ikke bare helt naturligt, men helt nødvendigt. Så dét kan man ikke lægge hverken det ene eller andet i.
- Men jeg vil naturligvis forsøge at besvare udvalgets spørgsmål, i det omfang det er muligt i lyset af behovet for at opretholde fortroligheden omkring forhandlingsprocessen.

Generelt om koordinering med KL

- Jeg vil som nævnt gerne starte med at redegøre mere generelt for modellen for overenskomstforhandlinger på det offentlige område.

- Som finansminister er man ikke kun ansvarlig for, at de offentlige finanser hænger sammen. Man er også arbejdsgiver for statens 184.000 ansatte.
- Det er derfor finansministeren, der har ansvaret for at varetage statens arbejdsgiverinteresser – og dermed i sidste ende skatteborgernes interesser – over for lønmodtagerorganisationernes interesser i at sikre deres medlemmer de bedst mulige løn- og arbejdsvilkår.
- Det gælder ikke mindst, når der er overenskomstforhandlinger på det offentlige område.
- Overenskomsterne på det offentlige arbejdsmarked løber i samme periode og udløber dermed samtidig – det skete den 1. april. Derfor kører de offentlige overenskomstforhandlinger parallelt på det statslige, kommunale og regionale område.
- De offentlige arbejdsgivere – KL, Danske Regioner og Finansministeriet – taler naturligvis sammen og koordinerer tæt både før, under og efter overenskomstforhandlingerne.
- Sådan har det altid været. Og sådan gør arbejdstagersiden selvfølgelig også.
- Den danske model går nemlig *ikke* ud på, at det kun er arbejdstagersiden af forhandlingsbordet, der må stå sammen. Arbejdsgiversiden har samme legitime interesse i at koordinere tæt.
- Så lad mig fra starten slå helt fast, at selvfølgelig samarbejder jeg tæt med de andre offentlige arbejdsgivere i KL og Danske Regioner. Det har mine forgængere også gjort. Og hvis ikke jeg gjorde det, ville jeg med rette kunne kritiseres for ikke at gøre mit arbejde ordentligt.
- For de interesser, som vi varetager som offentlige arbejdsgivere, er som nævnt i sidste ende skatteborgernes interesser.
- Nemlig, at vi som samfund får mest mulig velfærd ud af lønkroerne i den offentlige sektor; over 300 mia. kr. om året.

- Derfor har lovgiver faktisk også udtrykkeligt forudsat, at der sker en helt formaliseret og tæt koordinering mellem de offentlige arbejdsgivere.
- På det kommunale område er der nedsat Kommunernes Lønningsnævn (KLN), som fastlægger retningslinjerne for indgåelse af aftaler og overenskomster for de ansatte i kommunerne og godkender de opnåede forhandlingsresultater, som udgør grundlaget for nye aftaler og overenskomster på kommunernes område.
- Det fremgår eksplicit af § 67 i den kommunale styrelseslov, at KLN består af repræsentanter fra både kommunerne, regionerne og staten ved Finansministeriet og Økonomi- og Indenrigsministeriet.
- Lovgiver har med andre ord bestemt, at Finansministeriet skal sidde med i det nævn, der fastlægger retningslinjerne for KL's indgåelse af aftaler og overenskomster og godkender de forhandlingsresultater, som KL har opnået.
- På det regionale område er der nedsat Regionernes Lønnings- og Takstnævn (RLTN), der blandt andet forhandler og indgår overenskomstaftaler for de ansatte i regionerne.
- Det fremgår eksplicit af § 37 i loven om regionerne, at RLTN består af repræsentanter fra både regionerne, kommunerne og staten ved Finansministeriet og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.
- På regionernes område har lovgiver altså bestemt, at Finansministeriet sidder med i det nævn, der forhandler aftaler og overenskomster for regionernes område.
- På arbejdstagersiden sker der tilsvarende en meget tæt og formaliseret koordinering på tværs af forhandlingerne på statens, kommunernes og regioners områder.
- Under de verserende overenskomstforhandlinger har denne koordinering på arbejdstagersiden fx meget konkret afspejlet sig i, at vi

som offentlige arbejdsgivere har mødt den samme modpart ved forhandlingerne om lærernes arbejdstid på både statens, kommunernes og regionernes område.

- Så der er altså hverken noget nyt eller noget mærkeligt i, at begge sider af forhandlingsbordet koordinerer tæt på tværs i hvert deres fortrolige rum.
- Og derfor beror det også på en grundlæggende misforståelse, når det fra flere sider er blevet fremhævet som odiøst, at KL og Finansministeriet har koordineret tæt også i forbindelse med dette års overenskomstforhandlinger.

Koordinering med KL af kravet om normalisering af lærernes arbejdstid

- Det beror ligeledes på en grundlæggende misforståelse, når der fra forskellig side er blevet tegnet et billede af, at KL's krav er fremsat efter pres fra mig.
- Sandheden er, at KL i årevis har arbejdet på at gøre op med folkeskolelærernes rigide arbejdstidsregler.
- Tilsvarende har skiftende finansministre i årevis ønsket mere fleksible arbejdstidsregler for lærerne på statens område, herunder på gymnasierne og friskolerne.
- Jeg vil ikke trætte udvalget med en udtømmende historisk redegørelse.
- Men udvalgets spørgsmål gør det relevant lige at perspektivere forløbet og koordineringen ved dette års overenskomstforhandlinger med nogle illustrative eksempler på, hvordan det er foregået tidligere.
- I 1988 nedsatte den daværende regering og KL et fælles udvalg, som skulle gennemgå de større kommunale udgiftsområder. Arbejdet mandede ud en betænkning om kommunalt udgiftspres og styringsmuligheder, som blev afgivet i september 1988.

- For 25 år siden anbefalede dette fælles udvalg følgende - og jeg citerer:
- *”Udvalget finder derfor, at målet må være, at skoler i højere grad betragtes som almindelige arbejdspladser, hvor lærerne arbejder inden for en aftalt arbejdstid, uanset hvilke opgaver de løser. En så stor del af lærernes arbejdstid som muligt bør kunne anvendes til opgaver, hvor lærerne er i direkte kontakt med eleverne, hvad enten det drejer sig om traditionel klasseundervisning eller andre undervisningsformer.*

Der bør altså tilstræbes en omlægning, således at lærernes arbejdstid fastlægges i form af en samlet arbejdstid. På denne baggrund foreslås det generelt, at aftalerne med lærerorganisationerne søges udformet, så alene samlet arbejdstid og aflønning fastsættes centralt, mens udnyttelsen af arbejdstiden henhører under kommunerne, der har mulighed for at delegere kompetencen videre til de enkelte skoler.”

- For 25 år siden tilkendegav KL og Finansministeriet med andre ord i et fælles udvalgsarbejde, at skolerne i højere grad bør være ligesom andre arbejdspladser, hvor læreren løser de opgaver, der nu er, inden for den samlede, aftalte arbejdstid.
- Hvis vi så springer 10 år frem – til 1998 – havde de offentlige arbejdsgivere stadig samme ønske om ændring af arbejdstidsreglerne. Denne gang nedsatte man en fælles arbejdsgruppe med KL, Amtsrådsforeningen, Finansministeriet, Undervisningsministeriet og Arbejdsministeriet. Arbejdsgruppens rapport dannede grundlag for arbejdsgiversidens oplæg til overenskomstforhandlingerne i 1999.
- For 15 år siden konstaterede denne fælles arbejdsgruppe følgende i deres analyse af arbejdstidsaftalerne på undervisningsområdet – og jeg citerer igen:
- *”Planlægningen og prioriteringen af den samlede arbejdstid bør ske med udgangspunkt i helheden og være baseret på et ledelsesinitiativ – ganske svarende til forholdene på arbejdspladser uden for undervisningssektoren. [...] Som et element i normaliseringen af lærernes arbejdstid, bør der indføres en almindelig tilstedeværelsespligt. [...] En almindelig tilstedeværelsespligt hindrer (ikke), at lærerne i visse tilfælde udfører en del af arbejdet andetsteds (f.eks. i hjemmet),*

men en sådan arbejdstilrettelæggelse vil i givet fald skulle baseres på en konkret vurdering og være udslag af en ledelsesbeslutning.”

- For 15 år siden gik KL og Finansministeriet med andre ord til overenskomstforhandlingerne med samme ambition om at ”normalisere” lærernes arbejdstidsregler, som begge parter har gjort denne gang.
- Så selvom betegnelsen ”normalisering” er blevet tilskrevet spin i forbindelse med overenskomstforhandlingerne denne gang, er der nu heller ikke noget nyt i dét udtryk.
- Jeg vil slutte denne lille rejse tilbage i tiden af med at springe 9 år videre til 2007, hvor KL og Finansministeriet igen besluttede at sætte fokus på lærernes arbejdstidsregler. Igen blev der nedsat et fælles udvalg som forberedelse til overenskomstforhandlingerne i 2008.
- Det fælles udvalgsarbejde i 2007 endte igen med anbefalingen om at søge arbejdstidsreglerne på undervisningsområdet ændret, så ”lærerne ledes som andre”, og der dermed sikres ”plads til mere undervisning”.
- Lidt research viser med andre ord, at det vanskeligt kunne være mere forkert, når der fra forskellig side har været tegnet et billede af, at det her er en ny dagsorden.
- Ønsket om at normalisere lærernes arbejdstidsregler har levet og åndet i mange år på tværs af fire regeringer og omskiftelige kommunal- og regionalpolitiske landskaber.
- Og når dét ønske stadig er relevant efter 25 år, er det jo fordi, at lærernes organisationer gennem de sidste mange års overenskomstforhandlinger har formået at afvise arbejdsgivernes krav om at få samme ledelsesret som på andre arbejdspladser.

Forberedelsen af OK13

- Nøjagtigt som ved de tidligere forløb besluttede de offentlige arbejdsgivere forud for overenskomstforhandlingerne i 2013 igen at lave et fælles arbejde, der skulle se på lærernes særlige arbejdstidsregler.
- Helt konkret aftalte KL og den daværende regering i juni 2011 ved aftalen om kommunernes økonomi for 2012, at der – og jeg citerer fra aftaleteksten:
- *”(Skal) gennemføres et fælles arbejde, hvor der blandt andet med udgangspunkt i eksisterende analyser af lærernes arbejdstidsanvendelse foretages en vurdering af, om lovgivning og de gældende overenskomster sætter en god ramme for en effektiv anvendelse af lærerressourcerne.”*
- Som led i udmøntningen af aftalen om kommunernes økonomi i 2012 blev der i efteråret 2011 udarbejdet et kommissorium for det fælles arbejde med at se på lærernes særlige arbejdstidsregler.
- I december 2011 blev dette kommissorium – som det er helt sædvanlig praksis – godkendt på et økonomiudvalgsmøde i den nye regering, der var kommet til i mellemtiden.
- På grundlag af kommissoriet blev der herefter nedsat en fælles arbejdsgruppe med deltagelse fra KL, Børne- og Undervisningsministeriet og Finansministeriet.
- Altså helt samme type fælles arbejdsgruppe, som de offentlige arbejdsgivere også tidligere har nedsat med henblik på at forberede og koordinere overenskomstforhandlingerne.
- Derfor blev modparten ved overenskomstforhandlingerne - Lærernes Centralorganisation – naturligvis heller ikke inviteret til at deltage i arbejdsgruppen, som jeg har set det problematiseret nogle steder.

- Så det er altså ingen hemmelighed – eller nyskabelse - at der hele vejen igennem har været et tæt parløb mellem KL og staten om forberedelsen af overenskomstforhandlingerne.
- Og vi har da heller ikke lagt skjul på, at KL og staten har valgt at udpege samme hovedkrav ved årets overenskomstforhandlinger.
- Dét har vi gjort, fordi vi er enige om, at det er et afgørende vigtigt krav.
- Vi er nemlig enige om, at lærernes særlige arbejdstidsregler udgør en afgørende barriere for at anvende lærerressourcerne fleksibelt og effektivt.
- Som man har peget på gennem mange år, hindrer lærernes arbejdstidsregler, at vi kan få mest og bedst mulig undervisning og samvær med eleverne for de betydelige ressourcer, vi bruger i undervisningssektoren.
- Det er også baggrunden for, at Rigsrevisionen og statsrevisorerne i foråret 2012 anbefalede, at regeringen arbejdede for at ændre gymnasielærernes arbejdstidsregler ved overenskomstforhandlingerne i 2013.

***

- Det er helt naturligt, at lærernes faglige organisationer varetager deres interesse i, at det fortsat skal være fagforeningerne, der er med til at bestemme, hvad lærerne skal bruge deres arbejdstid på.
- Det er en fagforenings vigtigste opgave at kæmpe for foreningens egne interesser og medlemmernes privilegier.
- Og som beskrevet, har lærernes fagforeninger gennem mange år været meget dygtige til at kæmpe imod arbejdsgivernes krav om at indføre normale arbejdstidsregler for lærerne.

- Men det er ikke mindre naturligt, at KL og Finansministeriet varetager samfundets interesse i sikre de rigtige rammer for, at eleverne kan få mest mulig læring ud af lærerressourcerne.
- Og dét forudsætter altså, at skolelederen løbende kan tilrettelægge arbejdet ud fra elevernes behov, lærernes erfaring og kompetencer og de lokale udfordringer – og dermed løbende kan prioritere ressourcerne på den enkelte skole bedst muligt.
- Som det gerne skulle stå klart efter denne korte historiske perspektivering, er der ikke noget nyt eller overraskende i de offentlige arbejdsgivers krav om, at lærerne skal have arbejdstidsregler som alle andre, så det ikke længere skal aftales med fagforeningen, hvad lærerne skal lave i arbejdstiden.
- Man kunne fristes til at sige, at det eneste nye denne gang er, at de offentlige arbejdsgivere har stået fast.
- Fuldstændig ligesom arbejdstagersiden ved overenskomstforhandlingerne i år har stået ultimativt fast på kravet om videreførelsen af reguleringsordningen. Et krav, som de offentlige arbejdsgivere til sidst imødekom i bestræbelserne for at opnå et samlet overenskomstresultat.

Hårdknuden - konflikt som del af den danske model

- Og jeg vil gerne fremhæve, at det under overenskomstforhandlingerne i år netop er lykkedes at nå til bred enighed om gode, ansvarlige resultater på alle andre områder.
- Herunder at det er lykkedes at indgå gode og balancerede forhandlingsløsninger med AC og IDA om samme problemstilling, som den konflikt, vi står i nu, handler om.
- Men det er desværre ikke lykkedes for hverken KL eller Finansministeriet at nå i nærheden af en forhandlingsløsning med Lærernes Centralorganisation for de sidste lærergrupper.

- Lige så stålsat, som vi som offentlige arbejdsgivere har stået på vores hovedkrav om, at det er skolelederen, der skal kunne lede og fordele arbejdet på den enkelte skole ligesom på andre arbejdspladser, lige så stålsat har Lærernes Centralorganisation stået på ønsket om at fastholde fagforeningens indflydelse på, hvad lærernes arbejdstid skal bruges på.
- Dét illustrerer, at det her handler om en faglig kamp. Intet mere, intet mindre.
- Og dén – helt legitime – faglige kamp har Lærernes Centralorganisations formand jo varetaget både over for KL ved forhandlingerne om folkeskolelærerne og over for Finansministeriet ved forhandlingerne om blandt andre friskolelærerne.
- Så når KL og Finansministeriet helt naturligt koordinerer på vores side af bordet, matches det jo af den koordination på den anden side af bordet, som blandt andet afspejler sig i, at vi som offentlige arbejdsgivere møder den samme modpart.

***

- Med den fastlåste forhandlingsposition har de offentlige arbejdsgivere grundlæggende stået med to handlemuligheder:
  - 1) Enten – endnu engang – at opgive kravet om, at skolelederne skal have ledelsesret som på andre arbejdspladser, så mere samvær mellem lærere og elever fortsat er noget, der skal aftales med fagforeningen,

eller
  - 2) Fastholde kravet og om nødvendigt gennemføre den lockout, som er arbejdsgivernes eneste mulighed for at frigøre sig fra lærernes rigide arbejdstidsregler.
- Tilsvarende har offentlige arbejdstagergrupper gennem årene varslet og gennemført strejker for at gennemføre krav, som har været så vigtige for dem, at de ikke har villet opgive dem ved forhandlingsbordet.

- Lige så lidt, som dét har været i strid med den danske model, lige så lidt er det i strid med den danske model, når arbejdsgiverne denne gang vælger at stå fast i forhold til et krav, som man har ønsket at komme igennem med i årevis.
- Men det siger sig selv, at det ikke er med let sind, man tager et så alvorligt skridt, som det er at varsle og iværksætte en sådan lock-out.

Aftalt eller drøftet lovindgreb med KL?

- Og KL og Finansministeriet har selvfølgelig drøftet og koordineret forløbet omkring lockouten. Alt andet ville have været utænkeligt.
- Men nej, der er *ikke* indgået en aftale med KL om et lovindgreb.
- Dét er noget, Folketinget i sidste ende må tage stilling til, hvis man kommer i den situation, at der er så væsentlige samfundsinteresser på spil, at dét er et nødvendigt skridt at tage.
- Men det er jo ikke nogen hemmelighed, at de mulige udfaldsrum for alle overenskomstforhandlinger ligger temmelig fast:
  - 1) Det lykkes at indgå en aftale.
  - 2) Der varsles konflikt, men det lykkes at opnå enighed i Forligsinstitutionen, inden konflikten træder i kraft.
  - 3) Der opnås ikke enighed i Forligsinstitutionen, og konflikten træder derfor i kraft og kan kun stoppes på to måder:
    - o Enten ved, at der opnås enighed under presset fra konflikten.
    - o Eller ved, at hensynet til beskyttelsen af de væsentlige samfundsmæssige interesser, der er på spil, fører til, at Folketinget standser konflikten med et lovindgreb.

- Hver gang, der er overenskomstforhandlinger på det private eller offentlige område, er ét af de mulige scenarier på tegnebrættet derfor, at der kommer en konflikt, som i yderste konsekvens må standses ved et lovindgreb.
- Og jeg anser det for givet, at alle aktører - både på arbejdstagersiden og arbejdsgiversiden – også ved dette overenskomstforløb har været opmærksomme på de forskellige mulige udfald af et konfliktforløb. Det er debatten jo også udtryk for.
- Men hvad jeg helt konkret har drøftet eller ikke drøftet med KL, dét *vil* jeg selvfølgelig *ikke* begynde at fortælle detaljeret om.
- Det må være et helt grundlæggende princip, at parterne på begge sider af bordet har mulighed for at opretholde fortrolighed om et overenskomstforløb.
- Den omstændighed, at hverken arbejdsgiversiden eller arbejdstagersiden, for den sags skyld, udbasunerer, hvad der sker bag lukkede døre under et forhandlingsforløb, er ikke bare helt naturligt, men helt nødvendigt. Så dét kan man ikke lægge hverken det ene eller det andet i.
- Men jeg vil gerne slå helt fast, at der *ikke* er indgået nogen aftale med KL om et lovindgreb.

Mødet mellem KL og regeringen den 13. november 2012

- Udvalget har særligt bedt mig om at redegøre for, hvad der konkret blev drøftet på et møde, regeringen og KL holdt den 13. november 2012 om det udspil til en folkeskolereform, som regeringen fremlagde få uger efter.
- Helt generelt vil jeg sige, at jeg finder det både naturligt og ordentligt, at regeringen drøfter større udspil på væsentlige kommunale serviceområder med KL forud for offentliggørelse.

- Jeg håber samtidig på udvalgets forståelse for, at jeg af principielle grunde naturligvis ikke kan referere fra fortrolige politiske drøftelser. Så jeg hverken kan eller vil komme nærmere ind på, hvad der måtte eller ikke måtte have været drøftet med KL på det pågældende møde.
- Men jeg vil for en god ordens skyld slå fast, at der ikke er grobund for de mange sensationsprægede konspirationsteorier og spekulationer, der har været fremme.

Afslutning

- Det har været et svært overenskomstforløb. Det skal der ikke herske nogen tvivl om.
- Men som det gerne skulle stå klart helt klart efter min besvarelse, er der ikke noget nyt i hverken den tætte koordinering mellem de offentlige arbejdsgivere eller det fælles hovedkrav om normalisering af lærernes arbejdstidsregler.
- I realiteten er den eneste forskel ved overenskomstforhandlingerne i år, at arbejdsgiversiden denne gang har stået fast på det krav, som KL og Finansministeriet forgæves har prøvet at komme igennem med i årevis.
- Og når vi har valgt at tage det alvorlige skridt at varsle den konflikt, vi står i nu, er det fordi, dét er forudsætningen for at kunne tilbyde vores børn og unge den bedst mulige uddannelse – og dermed ruste Danmark til fremtidens udfordringer.
- Tak.